

Upravljanje procesima učenja i određivanje oblika nastave

Radni materijal 2: Zašto kreda i katedra nijesu dovoljne, “podučeno ≠ naučeno” i “naučeno ≠ primijenjeno u stvarnom životu”

Nastavnici koji slijede tradicionalne metode predavanja skloni su da precjenjuju učinak koji usmeno preneseni sadržaj ima na njihove učenike – „podučeno je i naučeno”. Takvo gledište naročito je uobičajeno na srednjoškolskom nivou, gdje su nastavnici često suočeni s nastavnim planovima pretrpanim velikom količinom složenog sadržaja. Tada se čini primamljivim predavati na način koji se čini najbržim i najdjelotvornijim – nastavnik predaje, učenici slušaju, te bi nastavnik istorije, recimo, mogao pomisliti, „Sad sam završio 20. vijek.”

Ali, da li učenici uče slušajući predavanja? I jesu li zaista svi naučili ono što je nastavnik imao na umu – čemu je želio ili željela da ih nauči?

„Podučeno ≠ naučeno”

Iz konstruktivističke perspektive odgovor na ta pitanja je negativan. „Podučeno ≠ naučeno.” Učenje je individualan proces. Učenici doslovno konstruišu svoje individualne sisteme znanja. Povezuju ono što već znaju i razumiju s novom informacijom, koristeći koncepte, stvarajući ideje, prosuđujući na osnovu vlastitog iskustva, itd. U potrazi su za značenjem i logikom onoga što uče, određuju što je bitno i vrijedno pamćenja, a što nije, i može se zato zaboraviti.

Pritom, naravno, i griješe.

Iz tog razloga, nastavnik koji predaje pred razredom od 30 učenika trebao bi da bude svjestan da se među njima istovremeno stvara 30 verzija tog istog predavanja i potom integriše u njihove sisteme značenja – kognitivne strukture, kako ih je nazvao Džerom Bruner, poznati profesor psihologije.

No, učenje nije samo konstruisanje značenja, već i dekonstrukcija grešaka. Mlađi učenici, na primjer, mogu da budu uvjereni da noć pada jer sunce zalazi, budući da je to upravo ono što vide. Nastavnici, naravno, opravdano pokušavaju da isprave takav način razmišljanja. Sa gledišta učenika to je naporan, a ponekad i neugodan proces dekonstrukcije. Nastavnikovo predavanje stoga nekim učenicima može predstavljati tek usvajanje nove informacije, dok neki drugi postaju svjesni greške ili pogrešnog shvatanja koje mora da se ispravi.

Prema konstruktivističkom načinu razmišljanja moramo očekivati da će greške u logici i razmišljanju, kao i pogrešno shvatanje informacija biti pravilo, a ne izuzetak – ne samo kod naših učenika, već i kod nas samih.

Revizija naših kognitivnih struktura zbog toga je puno složenija od jednostavne zamjene „starog znanja” s „novim”, do koje nastavnik dovodi „pričajući učenicima”. Zapravo, to je proces koji se odvija kroz duži vremenski period, tokom kog se suprotstavljene ideje i pojmova međusobno takmiče – i učenici su ti koji preuzimaju težak zadatak dekonstrukcije, a ne nastavnik.

“Naučeno ≠ primijenjeno u stvarnom životu”

Nastavnici koji nastoje da isprave greške učenika, uvidjet će da često nije dovoljno samo da im „saopšte” šta je „ispravno”. Suočeni su sa sljedećim problemima:

Učenici ostavljaju utisak kao da ne „slušaju”: kako da izađem na kraj s problemom da učenici često ne mijenjaju pogrešne predstave nakon što su podučeni ispravnim činjenicama, konceptima, itd.?

„Učenici uče poput papagaja”: kako da izađem na kraj s problemom da školski sadržaji koegzistiraju uz sferu naivnog razmišljanja – uključujući greške u logici i razmišljanju, shvatanja koja proizilaze iz neispravnih informacija, prisutnih u svakodnevnom životu učenika – a učenici ih međusobno ne povezuju? Upamte školske sadržaje za testove „poput papagaja”, a zatim ih zaborave.

Svakom nastavniku ti problemi su poznati. Da bi ih savladao, čak ni konstruktivističko učenje nije dovoljno. Učenici moraju učiniti nešto s onim što su naučili – moraju to znanje primijeniti. Za nastavnika to znači, na primjer:

- nema predavanja bez popratnih zadataka;
- slušanje ideja i zaključaka učenika, na primjer kroz njihove prezentacije, kako bi se vrednovao proces i postignuća u učenju;
- učiniti učenike odgovornim za svoj napredak, na primjer u okviru iskustvenog učenja;
- uvažavanje povratnih informacija učenika: šta mi se učinilo posebno važnim je... najbolje učim kad...

Zadatak nastavnika je da učenicima ponude odgovarajuće mogućnosti učenja, kao i da zajedno s njima ustanove i procijene šta dobro funkcioniše, a šta ne. Konstruktivističko učenje, uključujući dekonstrukciju i sledstvene praktične zadatke, zahtijeva vremena. Stoga nastavnik – možda zajedno s učenicima – mora da izabere u koje se gradivo isplati uložiti više vremena. „Učini manje, ali učini to dobro.”